

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім.І.Франка
2017**

УДК 316.614:369(477)
ББК 60.56+65.272(4Укр)
М 54

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
від 28 квітня 2017р., протокол № 12*

Рецензенти:

Коберник О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Малиношевський Р.В. – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту проблем виховання НАПН України.

М54 Методичні рекомендації до курсу «Соціалізація особистості» / укладачі: О.Л.Остапчук, С.А.Котловий. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2017. – 48 с.

У представленому навчально-методичному виданні представлені методичні рекомендації для самостійної роботи студентів денної та заочної форми навчання із навчальної дисципліни «Соціалізація особистості».

Методичні рекомендації складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалаврів за спеціальністю 123 Соціальна робота.

Методичні рекомендації складаються зі: вступу, розподілу навчальних годин на модулі, тем лекційного курсу дисципліни, інструктивно-методичних матеріалів до практичних занять, а також для самостійної роботи студентів, наявні завдання та вимоги до заліку, список рекомендованої літератури.

УДК 316.614:369(477)
ББК 60.56+65.272(4Укр)
© Остапчук О.Л., 2017
© Котловий С.А., 2017

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Розподіл навчального часу по темах і видах навчальних занять з навчальної дисципліни.....	5
2. Загальні рекомендації до організації самостійної роботи студентів	7
3. Модуль 1. Теоретичні засади соціалізації особистості	10
4. Модуль 2. Вплив мікрофакторів соціалізації на процес становлення особистості	17
5. Модуль 3. Вплив мезофакторів соціалізації на процес становлення особистості	22
6. Модуль 4. Вплив макрофакторів соціалізації на процес становлення особистості.....	32
7. Модуль 5. Вплив мегафакторів соціалізації на процес становлення особистості.....	28
8. Модуль 6. Вікова детермінація соціалізаційних процесів.....	34
9. Перелік теоретичних питань до заліку.....	40
10. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни.....	42
11. Рекомендована література до курсу «Соціалізація особистості»	45

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни **“Соціалізація особистості”** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого освітнього рівня Бакалавра за спеціальністю 123 Соціальна робота.

Міждисциплінарні зв'язки: «Соціальна педагогіка», «Соціологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Соціальна психологія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Метою навчальної дисципліни **“Соціалізація особистості”** є формування у майбутніх соціальних педагогів системного знання про сутність, механізми, види, фактори соціалізації особистості, вікову детермінацію соціалізаційних процесів, теоретичні підходи та концепції соціалізації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни **“Соціалізація особистості”**:

- вироблення системи знань про сутність, механізми, види, фактори соціалізації особистості, вікові особливості становлення людини, її самоствердження та самореалізації в соціумі, вітчизняні й закордонні концепції соціалізації;
- набуття умінь і навичок зі створення умов для успішної соціалізації особистості;
- сприяти успішному розгортанню життєвого потенціалу студентів та студенток;
- розвивати творчі нахили, культивувати професійно важливі особистісні якості майбутніх соціальних педагогів.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- сутність теорії соціалізації особистості, основні категорії та поняття;
- вітчизняні й закордонні концепції соціалізації;
- соціально-педагогічні та соціально-психологічні механізми соціалізації особистості;
- класифікацію факторів соціалізації особистості (мікро-, мезо-, макро-, мегафактори);
- специфіку впливу різних факторів соціалізації на становлення особистості;
- види соціалізації особистості;
- вікову детермінацію соціалізаційних процесів;
- чинники віктимізації особистості;
- складові успішної соціалізації особистості.

вміти:

- аналізувати соціально-педагогічні ситуації на мікро-, мезо-, макро-, мегарівнях;
- розпізнавати проблеми, спричинені ускладненнями процесу соціалізації;
- розв'язувати соціально-педагогічні ситуації та задачі, використовуючи положення теорії соціалізації;
- запобігати віктимізації особистості;
- створювати умови для успішної соціалізації особистості.

**Розподіл навчального часу по темах і видах навчальних занять
з навчальної дисципліни
“СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ”**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Л.	П	Ла б.	Ін д	С. р		Л .	П.	Л а б .	І н д .	С.р.
Модуль 1. Теоретичні засади соціалізації особистості												
Тема 1. Соціалізація як соціально-педагогічне явище. Види та механізми соціалізації особистості.	10	2	2			6	12	2	2		8	
Тема 2. Вітчизняні та зарубіжні концепції соціалізації особистості.	12	4	2			6	10				10	
Тема 3. Гендерна соціалізація особистості.	8	2	2			4	8				8	
Разом за змістовим модулем 1	30	8	6			16	30	2	2		26	
Модуль 2. Вплив мікрофакторів соціалізації на процес становлення особистості												
Тема 4. Виховання в контексті мікрофакторів соціалізації.	18	4	4			10	16	2			14	
Соціальні групи як інститути соціалізації	12		2			10	14				14	
Разом за змістовим	30	4	6			20	30	2			28	

модулем 2											
Модуль 3. Вплив мезофакторів соціалізації на процес становлення особистості											
Тема 5. <i>Вплив мезофакторів на соціалізацію особистості.</i>	10	4	2			4	10	2			8
<i>Засоби масової інформації в системі соціалізації особистості</i>	10		2			8	10				10
Тема 6. <i>Людина як жертва несприятливих умов соціалізації.</i>	10		2			8	10				10
Разом за змістовим модулем 3	30	4	6			20	30	2			28
Модуль 4. Вплив макрофакторів соціалізації на процес становлення особистості											
Тема 7. <i>Становлення особистості під впливом макрофакторів соціалізації.</i>	20	4	4			12					
<i>Вплив народних звичаїв на процес соціалізації особистості</i>	10		2			8					
Разом за змістовим модулем 4	30	4	6			20					
Модуль 5. Вплив мегафакторів соціалізації на процес становлення особистості											
Тема 8. <i>Мегафактори соціалізації: космос, планета, світ.</i>	30	4	2			22					
Разом за змістовим модулем 5	30	4	2			22					
Модуль 6. Вікова детермінація соціалізаційних процесів											
Тема 9. <i>Етапи соціалізації особистості.</i>	16	4	2			10	16		2		14
Тема 10. <i>Складові успішної соціалізації особистості.</i>	14	2	2			10	14				14
Разом за змістовим модулем 6	30	6	4			20	30		2		28
Разом за семестр	180	30	30			120	120		4		110

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до семінарських занять;
- виконання практичних завдань;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзаменів або заліків.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання теми за питаннями семінарського заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і повністю виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

- Визначте питання для підготовки (мають бути розглянуті усі питання, вказані у плані семінарського заняття).

- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).

- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання семінарського заняття.

- Прочитайте ці розділи.

- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.

- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.

- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.

- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.

- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.

- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників, твори відомих вітчизняних та зарубіжних вчених.

Алгоритм підготовки.

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний).
- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.
- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.
- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

Алгоритм підготовки.

- Ознайомтеся з вимогами до реферату.
- Оберіть тему реферату.
- Підберіть літературу, у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Складіть план реферату.
- Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.
- Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату.
- Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми.
- Оформіть реферат відповідно до вимог.
- Здайте реферат викладачу у зазначений термін.

Виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань має на меті вироблення умінь, необхідних для вирішення професійних завдань.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з вимогами до індивідуального завдання.
- Ознайомтеся зі змістом індивідуального завдання.
- Визначте, чи доводилося Вам виконувати подібні завдання.
- Проаналізуйте теоретичний матеріал, необхідний для виконання індивідуального завдання.
- Визначте питання, на які Ви не можете дати відповіді самостійно, та зверніться з ними на консультації до викладача.
- Конкретизуйте завдання, які Ви маєте вирішити в ході виконання індивідуального завдання.
- Складіть розгорнутий план виконання завдання.

- Підберіть методи виконання завдання.
- Виконайте індивідуальне завдання відповідно до плану.
- Проаналізуйте, чи всі поставлені завдання Ви виконали.
- Внесіть, при потребі, корективи до виконаного завдання.
- Оформіть завдання відповідно до вимог.
- Здайте завдання викладачу у зазначений термін.

Підготовка до підсумкових модульних робіт (ПМР), заліків та екзаменів має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР, заліку або екзамену.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в інструктивно-методичних матеріалах до модуля або курсу).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, розв'язання окремих типів задач тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до семінарських занять та виконання практичних завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або вирішіть практичне завдання.

Примітка

✓ При виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, Ви можете звертатися за *консультацією* до викладача. Про час проведення консультацій повідомляє викладач.

✓ Теми, які у повному обсязі виносяться на самостійне опрацювання, та індивідуальні завдання студент має *здати викладачу на консультації* (дату проведення консультації повідомляє викладач).

ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ

**Тема 1. Соціалізація як соціально-педагогічне явище.
Види та механізми соціалізації особистості.**

План лекції № 1.

1. Сутність теорії соціалізації особистості, основні категорії та поняття.
2. Мета і завдання соціалізації.
3. Людина як суб'єкт і об'єкт соціалізації.
4. Види соціалізації: стихійна, відносно-спрямована, соціально-контрольована.
5. Соціально-педагогічні механізми соціалізації особистості (традиційний, інституціональний, стилізований, міжособистісний, рефлексивний).
6. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості (імпринтинг, наслідування, ідентифікація, рефлексія, інтеріоризація, екстеріоризація).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посібник / О. В. Безпалько. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. *Голованова Н.Ф.* Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - СПб.: Речь, 2004. – 272 с.
3. *Основи соціалізації особистості : навч. посіб / О.М. Любарська.* – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
4. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с
5. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).
6. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.

Тема 2. Вітчизняні та зарубіжні концепції соціалізації особистості

План лекції № 2, 3.

1. Філософські та соціально-психологічні концепції соціалізації особистості: адаптивна, рольова, критична, когнітивна, соціального навчання, психоаналітична, психодинамічна.

2. Питання соціалізації дитини в педагогічній спадщині П.Наторпа, М. Монтессорі, С.Френе.
3. Особливості соціалізації у вальдорфській педагогіці.
4. Психолого-педагогічні концепції соціалізації особистості у вітчизняній науці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Голованова Н.Ф. Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - Спб.: Речь, 2004. – 272 с.
2. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 308 с.
3. Кравець В.П. Історія гендерної педагогіки: Навчальний посібник. – Тернопіль: Джура, 2005. – 440 с
4. Журавльова С. Соціоорієнтована модель виховання особистості Георга Кершенштейнера в освітніх реформах Німеччини (початок ХХ ст.). – Рідна школа. – 2006. – № 3 – С. 77-80
5. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – 624 с.

Тема 3. Гендерна соціалізація особистості

План лекції № 4

1. Зміст поняття «гендерна соціалізація».
2. Відмінності гендерної і статево-рольової соціалізації хлопчиків та дівчаток.
3. Роль агентів гендерної соціалізації.
4. Традиційна соціалізація дівчат і хлопців як суспільна проблема.
5. Зміст гендерно-чутливої соціалізації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Берн Ш. Гендерная психология. — СПб.: Прайм ЕВРОЗНАК, 2001. – 320 с.
2. Гендерна педагогіка: Хрестоматія / Переклад з англ. В. Гайденко, А. Предборської; за ред. В. Гайденко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 313 с. – С. 224.
3. Говорун Т.В., Кікінеджі О.М. Гендерна психологія: Навч. посіб. – К.: Академія, 2004. – 308 с.
4. Мельник Т., Кобилянська Л. 50/50: Сучасне гендерне мислення: Словник. – К.: К.І.С., 2005. – 280 с.
5. Гендерні студії: освітні перспективи (навчально-методичні матеріали). – К.: ПЦ „Фоліант”, 2003. – 80 с.
6. Цокур О., Іванова І. Основи гендерного виховання // Гендерний розвиток у суспільстві (конспекти лекцій). – К.: Фоліант, 2004. – С.183-222.

7. Проблеми освіти. Науково-методичний збірник / Кол. авт. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – Вип.36. – 172 с.

8. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: „К.І.С.”, 2004. – 536 с.

9. Гендерная психология. Практикум. 2-е изд. / Под ред. И.С. Клециной. – Спб.: Питер, 2009. – 496 с.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1

ТЕМА: Соціалізація як соціально-педагогічне явище.

Види та механізми соціалізації особистості.

Мета: опанувати теоретичні засади курсу, зрозуміти види та механізми соціалізації особистості, усвідомити важливість дисципліни для майбутньої професії.

Професійна спрямованість: визначається концептуальними підходами до соціалізації особистості, важливістю опанування категоріально-понятійного апарату дисципліни.

План:

1. Сутність теорії соціалізації особистості, основні категорії та поняття.
2. Мета і завдання соціалізації.
3. Людина як суб'єкт і об'єкт соціалізації.
4. Види соціалізації: стихійна, відносно-спрямована, соціально-контрольована.
5. Соціально-педагогічні механізми соціалізації особистості (традиційний, інституціональний, стилізований, міжособистісний, рефлексивний).
6. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості (імпринтинг, наслідування, ідентифікація, рефлексія, інтеріоризація, екстеріоризація).

Основні поняття: соціалізація, механізми соціалізації, види соціалізації, соціальне середовище, соціальне виховання, імпринтинг, наслідування, ідентифікація, рефлексія, інтеріоризація, екстеріоризація.

Рекомендована література

Основна:

1. *Основи соціалізації особистості* : навч. посіб / О.М. Любарська. – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
2. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с

3. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).

4. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.

Допоміжна:

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посібник / О. В. Безпалько. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.

2. *Голованова Н.Ф.* Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - Спб.: Речь, 2004. – 272 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.
3. Підберіть вислови відомих громадських та політичних, наукових діячів про питання соціалізації особистості.
4. Навести приклади дії механізмів соціалізації особистості.

Поточні контрольні питання

1. Крізь призму соціалізаційних процесів поясніть сенс висловлювання Пауло Фрейре: «Зусилля педагога-гуманіста з самого початку повинні поєднуватися із зусиллями учнів задля розвитку в них критичного мислення й пошуку шляхів взаємної гуманізації. Його зусилля повинні наснажуватись глибокою вірою в людей і їхню творчу енергію. Щоб досягти цього педагог має бути партнером у своїх стосунках з ними».

2. У контексті питань соціалізації поясніть сенс висловлювання А.Макаренка: «... Діти – це живі життя, і життя прекрасні, тому треба ставитися до них, як до товаришів і громадян, треба бачити і поважати їх права і обов’язки, право на радість і обов’язок відповідальності».

Семінарське заняття №2.

ТЕМА: Вітчизняні та зарубіжні концепції соціалізації особистості

Мета: скласти цілісну систему уявлень про вітчизняні й закордонні концепції соціалізації, спонукати до роздумів в аспекті розвитку наукової думки з теорії соціалізації особистості.

Професійна спрямованість: визначається важливістю історичних та методологічних орієнтирів для успішного навчання, проходження практики та подальшої фахової діяльності майбутніх соціальних педагогів.

План:

1. Філософські та соціально-психологічні концепції соціалізації особистості: адаптивна, рольова, критична, когнітивна, соціального навчання, психоаналітична, психодинамічна.
2. Питання соціалізації дитини в педагогічній спадщині П.Наторпа, М. Монтессорі, С.Френе.
3. Особливості соціалізації у вальдорфській педагогіці.
4. Психолого-педагогічні концепції соціалізації особистості у вітчизняній науці.

Основні поняття: адаптація, соціальний досвід, соціальні ролі, «Я-концепція», потреби, депривація, самоактуалізація, індивід, особистість, індивідуальність, соціальне середовище.

Рекомендована література

Основна:

1. Голованова Н.Ф. Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - Спб.: Речь, 2004. – 272 с.
2. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 308 с.
3. Журавльова С. Соціоорієнтована модель виховання особистості Георга Кершенштейнера в освітніх реформах Німеччини (початок ХХ ст.). – Рідна школа. – 2006. – № 3 – С. 77-80
4. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – 624 с.

Допоміжна:

1. Кравець В.П. Історія гендерної педагогіки: Навчальний посібник. – Тернопіль: Джура, 2005. – 440 с
2. Проблеми освіти. Науково-методичний збірник / Кол. авт. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – Вип.36. – 172 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.
3. Об'єднавшись у мікрогрупи, підготувати мультимедійні презентації «Концепції соціалізації особистості» за такою орієнтовною схемою: назва концепції, час виникнення, її представники, мета соціалізації, основні ідеї, приклади, значення концепції для розвитку науки, висновки.
4. Написати твір-роздум на тему «Значення історичної соціально-педагогічної спадщини для сьогодення».

Семінарське заняття №3.

Тема. Гендерна соціалізація особистості

Мета: скласти цілісну систему уявлень про особливості та відмінності гендерної соціалізації дівчат та хлопців.

План

1. Зміст поняття «гендерна соціалізація».
2. Відмінності гендерної і статево-рольової соціалізації хлопчиків та дівчаток.
3. Роль агентів гендерної соціалізації.
4. Традиційна соціалізація дівчат і хлопців як суспільна проблема.
5. Зміст гендерно-чутливої соціалізації.

Основні поняття: гендер, гендерні ролі, гендерна соціалізація, стать, маскулінність, фемінність, андрогінність.

Рекомендована література

Основна

1. Берн Ш. Гендерная психология. — СПб.: Прайм ЕВРОЗНАК, 2001. — 320 с.
2. Гендерна педагогіка: Хрестоматія / Переклад з англ.. В. Гайденко, А. Предборської; за ред.. В. Гайденко. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. — 313 с. — С. 224.
3. Говорун Т.В., Кікінеджі О.М. Гендерна психологія: Навч. посіб. — К.: Академія, 2004. — 308 с.
4. Мельник Т., Кобилянська Л. 50/50: Сучасне гендерне мислення: Словник. — К.: К.І.С., 2005. — 280 с.
5. Гендерні студії: освітні перспективи (навчально-методичні матеріали). — К.: ПЦ „Фоліант”, 2003. — 80 с.
6. Цокур О., Іванова І. Основи гендерного виховання // Гендерний розвиток у суспільстві (конспекти лекцій). — К.: Фоліант, 2004. — С.183-222.

Додаткова

1. Проблеми освіти. Науково-методичний збірник / Кол. авт. — К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. — Вип.36. — 172 с.
2. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. — К.: „К.І.С.”, 2004. — 536 с.
3. Гендерная психология. Практикум. 2-е изд. / Под ред. И.С. Клециной. — СПб.: Питер, 2009. — 496 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ № 1

Умовою допуску до ПМР є виконання всіх обов'язкових видів робіт, передбачених програмою курсу.

Підсумкова модульна робота складається з:

- тестів (дозволяють перевірити Ваше вміння розуміти та використовувати основні поняття та категорії) – 20 балів;
- теоретичних питань – 30 балів;
- професійно-орієнтованого завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Теоретичні питання:

1. Сутність теорії соціалізації особистості, основні категорії та поняття.
2. Мета і завдання соціалізації.
3. Людина як суб'єкт і об'єкт соціалізації.
4. Види соціалізації: стихійна, відносно-спрямована, соціально-контрольована.
5. Соціально-педагогічні механізми соціалізації особистості (традиційний, інституціональний, стилізований, міжособистісний, рефлексивний).
6. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості (імпринтинг, наслідування, ідентифікація, рефлексія, інтеріоризація, екстеріоризація).
6. Зміст поняття «гендерна соціалізація».
7. Відмінності гендерної і статево-рольової соціалізації хлопчиків та дівчаток.
8. Роль агентів гендерної соціалізації.
9. Традиційна соціалізація дівчат і хлопців як суспільна проблема.
10. Зміст гендерно-чутливої соціалізації.
11. Філософські та соціально-психологічні концепції соціалізації особистості: адаптивна, рольова, критична, когнітивна, соціального навчання, психоаналітична, психодинамічна.
12. Питання соціалізації дитини в педагогічній спадщині П.Наторпа, М. Монтесорі, С.Френе.
13. Особливості соціалізації у вальдорфській педагогіці.
14. Психолого-педагогічні концепції соціалізації особистості у вітчизняній науці.

МОДУЛЬ 2. Вплив мікрофакторів соціалізації на процес становлення особистості

ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Тема 4. Виховання в контексті мікрофакторів соціалізації

План лекції № 4, 5.

1. Класифікація факторів соціалізації за А.В. Мудриком.
2. Характеристики та межі мікросоціуму.
3. Створення виховного середовища у мікросоціумі.
4. Сім'я як мікрочинник соціалізації. Вплив сімейного середовища на становлення особистості на різних вікових етапах. Функції сім'ї.
5. Навчально-виховні заклади як фактори соціалізації особистості. Типи навчально-вихованих закладів.
6. Характеристика групи ровесників.
7. Сусідство як чинник соціалізації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. *Дубровська Є.* Насильство в школі: аналіз проблеми та допомога, якої потребують діти та вчителі у її розв'язанні / Є. Дубровська, М. Ясеновська, М. Алексєєнко – К. : СП „Інтертехнодрук”, 2009. – 34 с.
2. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.
3. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).
4. *Никитина Л. Е.* Социальная педагогика : учебное пособие [для вузов] / Л. Е. Никитина – М. : Академический Проект, 2003. – 272 с.
5. *Овчарова Р. В.* Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.
6. *Основи соціалізації особистості : навч. посіб / О.М. Любарська.* – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
7. *Проблеми освіти.* Науково-методичний збірник / кол. авт. – К. : Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – Вип. 36. – 172 с.
8. *Шульга В. В.* Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі : [методичні рекомендації] В. В. Шульга. – К. : Ніка-Центр, 2004. – 124 с.
9. *Якиманская И. С.* Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2 – С. 23–26.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №4-5

ТЕМА: Виховання в контексті мікрофакторів соціалізації особистості

Мета: розкрити роль найближчого оточення людини як факторів соціалізації, охарактеризувати особливості процесу становлення особистості під впливом родини, навчальних закладів, ровесників.

Професійна спрямованість: обумовлюється важливістю означеної теми для професійного становлення майбутніх фахівців.

Основні поняття: фактори соціалізації, мікросоціум, сім'я, ровесники, загальноосвітні навчальні заклади, сусіди.

План:

1. Класифікація факторів соціалізації за А.В. Мудриком.
2. Характеристики та межі мікросоціуму.
3. Створення виховного середовища у мікросоціумі.
4. Сім'я як мікрочинник соціалізації. Вплив сімейного середовища на становлення особистості на різних вікових етапах. Функції сім'ї.
5. Навчально-виховні заклади як фактори соціалізації особистості. Типи навчально-вихованих закладів.

Рекомендована література

Основна:

1. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.
2. Мустаева Ф. А. Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).
3. Овчарова Р. В. Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.
4. *Основи соціалізації особистості : навч. посіб / О.М. Любарська.* – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.

Допоміжна:

1. Дубровська Є. Насильство в школі: аналіз проблеми та допомога, якої потребують діти та вчителі у її розв'язанні / Є. Дубровська, М. Ясеновська, М. Алексєєнко – К. : СП „Інтертехнодрук”, 2009. – 34 с.
2. *Проблеми освіти.* Науково-методичний збірник / кол. авт. – К. : Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – Вип. 36. – 172 с.

3. *Никитина Л. Е.* Соціальна педагогіка : учебное пособие [для вузов] / Л. Е. Никитина – М. : Академический Проект, 2003. – 272 с.

4. *Шульга В. В.* Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі : [методичні рекомендації] В. В. Шульга. – К. : Ніка-Центр, 2004. – 124 с

5. *Якиманская И. С.* Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2 – С. 23–26.

Завдання для виконання

1. Опрацювати та законспектувати статті:

- Сім'я та її вплив на соціалізацію дитини // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 3

- Тамара Козакова. Вплив сім'ї на формування дитячої особистості// Соціальний педагог. – 2009. - № 11. – С. 34 – 40

3. Знати визначення основних понять.

4. Напишіть есе, в якому розкрийте питання, які мікрочинники соціалізації і в який спосіб вплинули на Ваше особистісне становлення.

5. Складіть опорну схему на тему «Фактори соціалізації особистості».

Поточні контрольні питання

1. Дайте характеристику основним факторам соціалізації особистості.

2. В чому полягають основні функції сім'ї?

Семінарське заняття №6

ТЕМА: Соціальні групи як головні інститути соціалізації

Мета: розкрити роль найближчого оточення людини як факторів соціалізації, охарактеризувати особливості процесу становлення особистості під впливом родини, навчальних закладів, ровесників.

Професійна спрямованість: обумовлюється важливістю означеної теми для професійного становлення майбутніх фахівців.

План

1. Поняття групи. Основні класифікації груп.

2. Характеристика малих соціальних груп, їх класифікація.

3. Причини, що зумовлюють вступ людини до неформальної малої групи.

4. Сусідство як чинник соціалізації.

5. Молодь як соціально-демографічна група.

Основні поняття: група, фактори соціалізації, мікросоціум, ровесники, сусіди.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте причини вступу людини до неформальної малої групи (на прикладі визначеної ситуації).

2. Підготувати розширену інформацію про особливості соціалізації особистості в неформальній групі.

3. Написати ессе на тему: «Моральні цінності сучасної молоді – марення чи реальність?»

Рекомендована література

Основна:

1. Коваль Л. Г., Зверева І. Д., Хлебнік С. Р. Соціальна педагогіка / Соціальна робота: Навчальний посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 392с.
2. Лавриченко Н.М. Педагогіка соціалізації. Європейські абрис. – К., 2002. – 445с.
3. Мудрик А. В. Введение в социальную педагогику. — М.: Институт практической психологии, 1997.— 365 с.
4. Мудрик А. В. Социальная педагогика: Учеб. Для студ. пед. Вузов / Под ред. В. А. Сластенина. – 4-е изд., доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 200с.
5. Мустаева Ф.А. Основы социальной педагогики: Учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. – М., 2002. – 415с.
6. Словарь по социальной педагогике: Учеб. Пособие для студ. высш. учеб. Заведений / Авт. – сост. Л, В. Мардахаев. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 368с.

Допоміжна:

1. Дубровська Є. Насильство в школі: аналіз проблеми та допомога, якої потребують діти та вчителі у її розв'язанні / Є. Дубровська, М. Ясеновська, М. Алексєєнко – К. : СП „Інтертехнодрук”, 2009. – 34 с.
2. Проблеми освіти. Науково-методичний збірник / кол. авт. – К. : Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – Вип. 36. – 172 с.
3. Никитина Л. Е. Социальная педагогика : учебное пособие [для вузов] / Л. Е. Никитина – М. : Академический Проект, 2003. – 272 с.
4. Шульга В. В. Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі : [методичні рекомендації] В. В. Шульга. – К. : Ніка-Центр, 2004. – 124 с
5. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2 – С. 23–26.

Запитання для самоконтролю

1. Дати характеристику соціалізуючим функціям сім'ї.
2. Які особливості соціалізації дитини в сім'ї ?
3. Назвіть сприятливі умови соціалізації дитини в сім'ї.
4. Дати визначення поняття «групи».

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ № 2

Умовою допуску до ПМР є виконання всіх обов'язкових видів робіт, передбачених програмою курсу.

Підсумкова модульна робота складається з:

- тестів (дозволяють перевірити Ваше вміння розуміти та використовувати основні поняття та категорії) – 20 балів;
- теоретичних питань – 30 балів;
- професійно-орієнтованого завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Теоретичні питання:

1. Класифікація факторів соціалізації за А.В. Мудриком.
2. Характеристики та межі мікросоціуму.
3. Створення виховного середовища у мікросоціумі.
4. Сім'я як мікрочинник соціалізації. Вплив сімейного середовища на становлення особистості на різних вікових етапах. Функції сім'ї.
5. Навчально-виховні заклади як фактори соціалізації особистості. Типи навчально-вихованих закладів.
6. Характеристика групи ровесників.
7. Сусідство як чинник соціалізації.
8. Поняття групи. Основні класифікації груп.
9. Характеристика малих соціальних груп, їх класифікація.
10. Причини, що зумовлюють вступ людини до неформальної малої групи.
11. Сусідство як чинник соціалізації.
12. Молодь як соціально-демографічна група.

МОДУЛЬ 3. Вплив мезофакторів соціалізації на процес становлення особистості

ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ

Тема 5. Вплив мезофакторів на соціалізацію особистості.

План лекції № 7-8.

1. Тип поселення як фактор соціалізації особистості. Особливості регіону.
2. Спільні та відмінні риси сільського та міського типу поселення в аспекті впливу на процес становлення особистості.
3. Засоби масової комунікації як фактор соціалізації особистості.
4. Функції ЗМІ. Вплив ЗМІ на становлення особистості.
5. Сутність та ознаки субкультури.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. *Пенішкевич Д. І.* Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 496 с.
2. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.
3. *Ситняківська С. М.* Актуальна проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics) : навчально-методичний посібник / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.
4. *Тетерский С.В.* Введение у социальную работу: Учебное пособие. – М.: Академический Проект, 2001. – 496 с. – С.31 -43.
5. *Холостова Е. И.* Глоссарий социальной работы / Е. И. Холостова – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 668 с.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №7

ТЕМА: Вплив мезофакторів на соціалізацію особистості

Мета: розкрити роль мезофакторів соціалізації, охарактеризувати особливості процесу становлення особистості під впливом ЗМІ, регіону, субкультури.

Професійна спрямованість: визначається потребою усвідомлення соціалізуючого змісту мезофакторів.

План:

1. Тип поселення як фактор соціалізації особистості. Особливості регіону.
2. Спільні та відмінні риси сільського та міського типу поселення в аспекті впливу на процес становлення особистості.
3. Субкультура як соціальне явище.
4. Молодіжна субкультура, її особливості.
5. Дитяча субкультура, її складові.
6. Врахування субкультурних особливостей в роботі соціального педагога.

Основні поняття: тип поселення, регіон, субкультура.

Рекомендована література

Основна:

1. *Пенішкевич Д. І.* Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 496 с.
2. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.
3. Тетерский С.В. Введение у социальную работу: Учебное пособие. – М.: Академический Проект, 2001. – 496 с. – С.31 -43.

Допоміжна:

1. *Ситняківська С. М.* Актуальна проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics) : навчально-методичний посібник / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.
2. *Холостова Е. И.* Глоссарий социальной работы / Е. И. Холостова – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 668 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.
3. Напишіть есе, в якому розкрийте питання, які мезочинники соціалізації і в який спосіб вплинули на Ваше особистісне становлення.
4. Наведіть приклади молодіжних субкультур та визначте їх соціалізуюче значення.

Поточні контрольні питання

1. Установіть логічну послідовність утворення класифікації факторів соціалізації (від більшого до меншого)

- А. мікрофактори соціалізації
- Б. макрофактори соціалізації
- В. мезофактори соціалізації
- Г. мегафактори соціалізації

2. Установіть логічну послідовність утворення класифікації факторів соціалізації (від більшого до меншого)

- А. мезофактори соціалізації
- Б. макрофактори соціалізації
- В. мікрофактори соціалізації
- Г. мегафактори соціалізації

3. Установіть логічну послідовність утворення класифікації факторів соціалізації (від більшого до меншого)

- А. мегафактори соціалізації
- Б. мікрофактори соціалізації
- В. мезофактори соціалізації
- Г. макрофактори соціалізації

4. Установіть логічну послідовність утворення класифікації факторів соціалізації (від меншого до більшого)

- А. мікрофактори соціалізації
- Б. макрофактори соціалізації
- В. мезофактори соціалізації
- Г. мегафактори соціалізації

5. Установіть відповідність між різновидом та типом факторів соціалізації особистості:

А. тип поселення	1. мікрофактор соціалізації
Б. держава	2. мегафактор соціалізації
В. сім'я	3. макрофактор соціалізації
Г. планета	4. мезофактор соціалізації

Семінарське заняття № 8

ТЕМА: Засоби масової інформації в системі соціалізації особистості

Мета: розкрити роль мезофакторів соціалізації, охарактеризувати особливості процесу становлення особистості під впливом ЗМІ, регіону, субкультури.

Професійна спрямованість: визначається потребою усвідомлення соціалізуючого змісту мезофакторів.

План:

1. Вплив засобів масової інформації на соціалізацію особистості.
2. Засоби масової інформації як фактор соціалізації.
3. Вплив засобів масової інформації на стихійну соціалізацію.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати та законспектувати статті:

- Олена Корунська. Соціалізація дітей і комп'ютерні ігри // Соціальний педагог. – 2010. - № 12. – С. 14 – 19.

- Світлана Стерденко, Олена Голубева. Соціалізація, освіта, виховання сучасних дітей у світі медіа // Соціальний педагог. – 2009. - № 11. – С. 14 – 24.

2. Проаналізуйте основні мотиви спілкування дітей та молоді із засобами масової інформації. Визначте свою точку зору щодо зв'язку формування цих мотивів із соціальною ситуацією розвитку дитини.

3. Які форми спілкування з кіно та відеопродукцією мають, на Вашу думку, найнегативніші наслідки в соціалізації дитини, а які позитивно впливають на її розвиток ?

4. Охарактеризуйте тенденції впливу засобів масової інформації на життя і розвиток людини.

5. Розкрийте зміст діяльності соціального педагога у сфері соціально-культурних зв'язків і спілкування молоді із засобами масової інформації.

6. Проаналізувати вплив засобів масової інформації на формування здорового способу життя.

Рекомендована література

Основна:

1. *Пенішкевич Д. І.* Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 496 с.

2. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.

3. Тетерский С.В. Введение у социальную работу: Учебное пособие. – М.: Академический Проект, 2001. – 496 с. – С.31 -43.

Допоміжна:

1. *Ситняківська С. М.* Актуальна проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics) : навчально-методичний посібник / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.

2. *Холостова Е. И.* Глоссарий социальной работы / Е. И. Холостова – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 668 с.

Запитання для самоконтролю

1. Яку роль відіграють засоби масової інформації на соціалізацію особистості.

2. Охарактеризуйте вплив засобів масової інформації на стихійну соціалізацію

Семінарське заняття № 9

ТЕМА: Людина як жертва несприятливих умов соціалізації

Мета: розкрити роль різних несприятливих факторів, що впливають негативно на процес соціалізації особистості.

Професійна спрямованість: визначається потребою усвідомлення соціалізуючого змісту мезофакторів.

План:

1. Сутність та основні завдання соціально-педагогічної віктимології.
2. Види жертв несприятливих умов соціалізації.
3. Фактори віктимізації людини.
4. Несприятливі умови соціалізації особистості.
5. Віктимогенність та віктимність.

Основні поняття: віктимологія, віктимогенність, віктимність, фактори віктимізації, жертви несприятливих умов соціалізації

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Викладіть тези виступів з таких тем: «Особливості соціалізації дітей з обмеженими функціональними можливостями», «Особливості соціалізації дітей-сиріт».

Рекомендована література

Основна:

1. *Богданова І. М.* Соціальна педагогіка : [навчальний посібник] / І. М. Богданова. – К. : Знання, 2008. – 343 с. – (Бібліотека соціального педагога).
2. *Василькова Ю. В.* Социальная педагогика : курс лекций : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Ю. В. Василькова, Т. А. Василькова. – 6-е изд., стер. – М. : Издательский центр „Академия”, 2007. – 448 с.
3. *Лохвицька Л. В.* Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 144 с.
4. *Малько А. О.* Теоретико-методологічні основи розвитку соціальної педагогіки: [монографія] / А. О. Малько. – Харків : ХДАК, 2004. – 285 с.
5. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с
6. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).

Допоміжна:

1. *Ситняківська С. М.* Актуальна проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics) : навчально-методичний посібник / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.
2. *Холостова Е. И.* Глоссарий социальной работы / Е. И. Холостова – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 668 с.

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ № 3

Умовою допуску до ПМР є виконання всіх обов'язкових видів робіт, передбачених програмою курсу.

Підсумкова модульна робота складається з:

- тестів (дозволяють перевірити Ваше вміння розуміти та використовувати основні поняття та категорії) – 20 балів;
- теоретичних питань – 30 балів;
- професійно-орієнтованого завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Теоретичні питання:

1. Тип поселення як фактор соціалізації особистості. Особливості регіону.
2. Спільні та відмінні риси сільського та міського типу поселення в аспекті впливу на процес становлення особистості.
3. Субкультура як соціальне явище.
4. Молодіжна субкультура, її особливості.
5. Дитяча субкультура, її складові.
6. Врахування субкультурних особливостей в роботі соціального педагога.
7. Сутність та основні завдання соціально-педагогічної віктимології.
8. Види жертв несприятливих умов соціалізації.
9. Фактори віктимізації людини.
10. Несприятливі умови соціалізації особистості.
11. Віктимогенність та віктимність.
12. Вплив засобів масової інформації на соціалізацію особистості.
13. Засоби масової інформації як фактор соціалізації.
14. Вплив засобів масової інформації на стихійну соціалізацію.

МОДУЛЬ 4. Вплив макрофакторів соціалізації на процес становлення особистості

ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ

Тема 7. Становлення особистості під впливом макрофакторів соціалізації.

План лекції № 9-10.

1. Етнос як фактор соціалізації. Вітальні особливості соціалізації. Менталітет і виховання.
2. Характеристика сутності понять «країна», «держава».
3. Вплив природно-кліматичних умов та особливостей розташування країни на соціалізацію особистості.
4. Суспільство як структура способів соціального регулювання життєдіяльності людей та засвоєння ними соціального досвіду. Соціальна структура суспільства.
5. Держава як макрофактор соціалізації. Державні інститути соціалізації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Богданова І. М. Соціальна педагогіка : [навчальний посібник] / І. М. Богданова. – К. : Знання, 2008. – 343 с. – (Бібліотека соціального педагога).
2. Веретенко Т. Г. Вступ до спеціальності: соціальна педагогіка. Модуль 2 : [навч. посіб.] / Т. Г. Веретенко, О. М. Денисюк. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 124 с.
3. Євтух М. Б. Соціальна педагогіка: підручник / М. Б. Євтух, О. П. Сердюк. – К. : МАУП, 2003. – 2-ге вид. – 232 с.
4. Сейко Н. А. Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.
5. Шептенко П. А. Введение в специальность „Социальный педагог”: учебное пособие / П. А. Шептенко ; [под. ред. В. А. Слостенина]. – М. : Флинта, 2008. – 160 с.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 10-11.

ТЕМА: Становлення особистості під впливом макрофакторів соціалізації.

Мета: розкрити роль макрофакторів соціалізації, охарактеризувати особливості процесу становлення особистості під впливом етносу, країни, держави, суспільства..

Професійна спрямованість: визначається потребою усвідомлення соціалізуючого змісту макрофакторів.

План:

1. Етнос як фактор соціалізації. Вітальні особливості соціалізації. Менталітет і виховання.
2. Характеристика сутності понять «країна», «держава».
3. Вплив природно-кліматичних умов та особливостей розташування країни на соціалізацію особистості.
4. Суспільство як структура способів соціального регулювання життєдіяльності людей та засвоєння ними соціального досвіду. Соціальна структура суспільства.
5. Держава як макрофактор соціалізації. Державні інститути соціалізації.

Основні поняття: етнос, країна, держава, менталітет, виховання, соціальна структура суспільства, інститути соціалізації.

Рекомендована література

Основна:

1. Богданова І. М. Соціальна педагогіка : [навчальний посібник] / І. М. Богданова. – К. : Знання, 2008. – 343 с. – (Бібліотека соціального педагога).
2. Веретенко Т. Г. Вступ до спеціальності: соціальна педагогіка. Модуль 2 : [навч. посіб.] / Т. Г. Веретенко, О. М. Денисюк. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 124 с.
3. Сейко Н. А. Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.

Допоміжна:

1. Євтух М. Б. Соціальна педагогіка: підручник / М. Б. Євтух, О. П. Сердюк. – К. : МАУП, 2003. – 2-ге вид. – 232 с.
2. Шептенко П. А. Введение в специальность „Социальный педагог”: учебное пособие / П. А. Шептенко ; [под. ред. В. А. Сластенина]. – М. : Флинта, 2008. – 160 с

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.
3. Визначте соціальні проблеми сучасного українського суспільства.
4. Напишіть есе на тему «Роль рідної мови в процесі соціалізації».

Поточні контрольні питання

1. Пристосування умов середовища та результат цього процесу – це:
 - а) соціальна адаптація;
 - б) соціалізація;
 - в) академічна адаптація;
 - г) саморегуляція.

2. До групи макрофакторів соціалізації належать:

- А) школа;
- Б) ЗМІ;
- В) субкультура;
- Г) країна.

3. До групи макрофакторів соціалізації належать:

- А) сім'я;
- Б) держава;
- В) субкультура;
- Г) ЗМІ.

4. До групи макрофакторів соціалізації належать:

- А) сусіди;
- Б) ровесники;
- В) етнос;
- Г) регіон.

Семінарське заняття № 12.

ТЕМА: Вплив народних звичаїв на процес соціалізації особистості

Мета: розкрити роль макрофакторів соціалізації, охарактеризувати особливості процесу становлення особистості під впливом етносу, країни, держави, суспільства..

Професійна спрямованість: визначається потребою усвідомлення соціалізуючого змісту макрофакторів.

План:

1. Основні функції традиції.
2. Різновиди традиційної стереотипізації поведінки (звичка, звичай, обряд, свято).
3. Особливості дії звичаю у формуванні світогляду. Звичаєвість – знакова система формування цілісної картини світу.
4. Звичай як елемент структури суспільної моралі. Сутність та особливості засвоєння етнопсихологічної природи українців.
5. Роль середовища у забезпеченні впливу звичаїв на особистість.

Основні поняття: звичай, етнос, мораль, світогляд, традиції.

Рекомендована література

Основна:

1. Власова В. Б. Традиция как социально-философская категория // *Философские науки*.— 1980.— № 4.— С. 37-43.
2. Куєвда В. Т. Традиція // *Українська радянська енциклопедія*.— К., 1984.- Т. П.- С 318.
3. Сейко Н. А. Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. — Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. — 260 с.

Допоміжна:

1. *Витаньши И.* Общество. Культура. Социология.— М.: Прогрессе, 1984.
2. *Лісовий В.* Культура та цивілізація //Філософська і соціологічна думка.- 1993.- № 1.
3. *Українознавство / Укл. В. Я. Мацюк, В. Г. Пугач.* — К.: Зодіак-ЕКО, 1994.- 399 с.
4. *Этнические стереотипы поведения / Под. ред. А. К. Банубрина,* -Л.: Наука, 1985.
5. *Юнг К. Г.* Архетип і символ,— М.: Ренесанс, 1991— 304 с.
6. *Яркина Т. Ф.* Проблема духовного мира человека на пороге ноосферной эпохи // Педагогика.— 1996. — № 2.- С. 40-47.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ № 4

Умовою допуску до ПМР є виконання всіх обов'язкових видів робіт, передбачених програмою курсу.

Підсумкова модульна робота складається з:

- тестів (дозволяють перевірити Ваше вміння розуміти та використовувати основні поняття та категорії) – 20 балів;
- теоретичних питань – 30 балів;
- професійно-орієнтованого завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Теоретичні питання:

1. Етнос як фактор соціалізації. Вітальні особливості соціалізації. Менталітет і виховання.
2. Характеристика сутності понять «країна», «держава».
3. Вплив природно-кліматичних умов та особливостей розташування країни на соціалізацію особистості.
4. Суспільство як структура способів соціального регулювання життєдіяльності людей та засвоєння ними соціального досвіду. Соціальна структура суспільства.
5. Держава як макрофактор соціалізації. Державні інститути соціалізації.
6. Основні функції традиції.
7. Різновиди традиційної стереотипізації поведінки (звичка, звичай, обряд, свято).
8. Особливості дії звичаю у формуванні світогляду. Звичаєвість – знакова система формування цілісної картини світу.
9. Звичай як елемент структури суспільної моралі. Сутність та особливості засвоєння етнопсихологічної природи українців.
10. Роль середовища у забезпеченні впливу звичаїв на особистість.

МОДУЛЬ 5. Вплив мегафакторів соціалізації на процес становлення особистості

ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ

Тема 8. Мегафактори соціалізації: космос, планета, світ

План лекції № 11-12.

1. Погляди науковців на Космос крізь призму його впливу на життєдіяльність людей.
2. Визначення понять «планета» і «світ».
3. Глобальні планетарно-світові процеси і проблеми.
4. Принцип природовідповідності виховання.
5. Вчення академіка В.І. Вернадського про ноосферу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посібник / О. В. Безпалько. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. *Голованова Н.Ф.* Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - Спб.: Речь, 2004. – 272 с.
3. *Основи соціалізації особистості : навч. посіб / О.М. Любарська.* – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
4. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.
5. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).
6. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 13

ТЕМА: Мегафактори соціалізації: космос, планета, світ

Мета: розкрити роль мегафакторів соціалізації, охарактеризувати особливості процесу становлення особистості під впливом космосу, планети, світу.

Професійна спрямованість: визначається потребою усвідомлення соціалізуючого змісту мегафакторів.

План:

1. Погляди науковців на Космос крізь призму його впливу на життєдіяльність людей.
2. Визначення понять «планета» і «світ».
3. Глобальні планетарно-світові процеси і проблеми.
4. Принцип природовідповідності виховання.
5. Вчення академіка В.І. Вернадського про ноосферу.

Основні поняття: космос, ноосфера, планета, принцип природовідповідності світ.

Рекомендована література

Основна:

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посібник / О. В. Безпалько. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. *Голованова Н.Ф.* Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - СПб.: Речь, 2004. – 272 с.
3. *Основи соціалізації особистості :* навч. посіб / О.М. Любарська. – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
4. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.

Додаткова:

1. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).
2. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підберіть вислови відомих громадських та політичних, наукових діячів про специфіку соціалізації особистості під впливом мегафакторів соціалізації.
4. Зробити мультимедійні презентації про глобальні проблеми людства.
5. Підготувати реферат на теми: «Людина – творець свого життя», «Людина у мінливому світі», «Космос та людина: взаємовплив та взаємозалежність».

ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ

Тема 9. Етапи соціалізації особистості.

План лекції № 13-14.

1. Вікова періодизація життя людини.
2. Сенситивність вікових періодів для розвитку особистості.
3. Типи провідної діяльності залежно від віку.
4. Характеристика новоутворень.
5. Форми соціалізації: первинна, дотрудова, трудова, післятрудова.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. *Райс Ф.* Психология подросткового и юношеского возраста / Ф. Райс. – СПб. : Изд-во „Питер”, 2000. – 656с.
2. *Савчин М. В.* Вікова психологія : [навч. посібник] / М. В.Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2006. – 360 с.
3. *Скрипченко О. В.* Вікова та педагогічна психологія: [навч. посібник] / Скрипченко О. В, Волинська Л. В., Огороднійчук З. В. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2008. – 400 с.
4. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.
5. *Основи соціалізації особистості : навч. посіб* / *О.М. Любарська.* – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
6. *Овчарова Р. В.* Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.

Тема 10. Складові успішної соціалізації особистості.

План лекції № 15

1. Соціалізованість як результат соціалізації особистості.
2. Показники успішної соціалізації.
3. Формування соціальної компетентності особистості.
4. Зміст соціальної компетентності у різних вікових періодах.
5. Поняття соціальної зрілості особистості.
6. Організація виховного середовища, спрямованого на створення умов для успішної соціалізації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бех І. Д.* Виховання особистості: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-методологічні засади : [навч.-метод. видання]. Кн. 1 / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
2. *Овчарова Р. В.* Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.
3. *Основи соціалізації особистості : навч. посіб / О.М. Любарська.* – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
4. *Пенішкевич Д. І.* Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010.– 496 с.
5. *Якиманская И. С.* Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2 – С. 23–26.
6. *Харченко С. Я.* Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: [монографія] / С. Я. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 320 с.
7. *Фрейре П.* Педагогіка свободи: етика, демократія і громадянська мужність / П. Фрейре; [пер. з англ. О. Дем'янчука]. – К. : Академія, 2004. – 124 с.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

План семінарського заняття № 14.

ТЕМА: Етапи соціалізації особистості.

Мета: розкрити особливості соціалізації особистості під час різних вікових періодів.

Професійна спрямованість: пов'язана із необхідністю знань про вікову детермінацію соціалізаційних процесів.

План:

1. Вікова періодизація життя людини.
2. Сенситивність вікових періодів для розвитку особистості.
3. Типи провідної діяльності залежно від віку.
4. Характеристика новоутворень.
5. Форми соціалізації: первинна, дотрудова, трудова, післятрудова.

Основні поняття: вік, провідна діяльність, дошкільник, молодший школяр, підліток, соціальна ситуація розвитку.

Рекомендована література

Основна:

1. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста / Ф. Райс. – СПб. : Изд-во „Питер”, 2000. – 656с.
2. Савчин М. В. Вікова психологія : [навч. посібник] / М. В.Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2006. – 360 с.
3. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія: [навч. посібник] / Скрипченко О. В, Волинська Л. В., Огороднійчук З. В. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2008. – 400 с.
4. Основи соціалізації особистості : навч. посіб / О.М. Любарська. – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.

Допоміжна:

1. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.
2. Овчарова Р. В. Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.
3. Напишіть есе про унікальність раннього віку для становлення дитини.
4. Викладіть тези виступу на батьківських зборах з приводу труднощів соціалізації учнів підліткового віку.

Поточні контрольні питання

1. Які основні труднощі, пов'язані із соціалізацією людини на різних вікових етапах?
2. У чому полягає зміст сензитивності вікових періодів для розвитку особистості?

План семінарського заняття № 15.

ТЕМА: Складові успішної соціалізації особистості.

Мета: розкрити особливості процесу становлення особистості.

Професійна спрямованість: визначається важливістю означеної теми для професійного становлення майбутнього фахівця.

План:

1. Соціалізованість як результат соціалізації особистості.
2. Показники успішної соціалізації.
3. Формування соціальної компетентності особистості.
4. Зміст соціальної компетентності у різних вікових періодах.

5. Поняття соціальної зрілості особистості.
6. Організація виховного середовища, спрямованого на створення умов для успішної соціалізації.

Основні поняття: соціалізованість, соціальна компетентність, соціальна зрілість.

Рекомендована література

Основна:

1. *Основи соціалізації особистості* : навч. посіб / О.М. Любарська. – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
2. *Пенішкевич Д. І.* Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 496 с.
3. *Харченко С. Я.* Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: [монографія] / С. Я. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 320 с.
4. *Фрейре П.* Педагогіка свободи: етика, демократія і громадянська мужність / П. Фрейре; [пер. з англ. О. Дем'янчука]. – К. : Академія, 2004. – 124 с.

Допоміжна:

1. *Бех І. Д.* Виховання особистості: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-методологічні засади : [навч.-метод. видання]. Кн. 1 / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
2. *Якиманская И. С.* Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2 – С. 23–26.
3. *Овчарова Р. В.* Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану заняття.
2. Знати визначення основних понять.
3. Крізь призму соціалізаційних процесів поясніть сенс висловлювання Пауло Фрейре: «Зусилля педагога-гуманіста з самого початку повинні поєднуватися із зусиллями учнів задля розвитку в них критичного мислення й пошуку шляхів взаємної гуманізації. Його зусилля повинні наснажуватись глибокою вірою в людей і їхню творчу енергію. Щоб досягти цього педагог має бути партнером у своїх стосунках з ними».
4. Напишіть есе на тему «Компоненти успішної соціалізації»

Поточні контрольні питання

1. У контексті питань соціалізації поясніть сенс висловлювання Жана Поля Сартра: «Коли ми говоримо, що людина відповідальна, то це не означає, що вона відповідає лише за свою індивідуальність. Вона відповідає за всіх людей... і все людство».

2. Які складові успішної соціалізації особистості?
3. Яким чином створити середовище для успішної соціалізації?

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ № 6

Умовою допуску до ПМР є виконання всіх обов'язкових видів робіт, передбачених програмою курсу.

Підсумкова модульна робота складається з:

- тестів (дозволяють перевірити Ваше вміння розуміти та використовувати основні поняття та категорії) – 20 балів;
- теоретичних питань – 30 балів;
- професійно-орієнтованого завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Теоретичні питання:

1. Соціалізованість як результат соціалізації особистості.
2. Показники успішної соціалізації.
3. Формування соціальної компетентності особистості.
4. Зміст соціальної компетентності у різних вікових періодах.
5. Поняття соціальної зрілості особистості.
6. Організація виховного середовища, спрямованого на створення умов для успішної соціалізації.
7. Вікова періодизація життя людини.
8. Сенситивність вікових періодів для розвитку особистості.
9. Типи провідної діяльності залежно від віку.
10. Характеристика новоутворень.
11. Форми соціалізації: первинна, дотрудова, трудова, післятрудова.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ»

1. Сутність поняття «соціалізації». Проаналізувати мету і завдання соціалізації..
2. Подати класифікацію факторів соціалізації за А.В. Мудриком. Охарактеризувати групи факторів соціалізації.
3. Проаналізувати сутність понять «країна», «держава».
4. Мегафактори соціалізації.
5. Макрофактори соціалізації.
6. Етнос як фактор соціалізації особистості.
7. Тип поселення як фактор соціалізації особистості. Проаналізувати спільні та відмінні риси сільського та міського типу поселення в аспекті впливу на процес становлення особистості.
8. Засоби масової комунікації як фактор соціалізації особистості.
9. Функції ЗМІ у контексті соціалізації особистості.
10. Охарактеризувати навчально-виховні заклади як фактори соціалізації особистості. Проаналізувати вплив школи на процес становлення особистості.
11. Релігійні організації як фактор соціалізації особистості.
12. Вплив групи ровесників на соціалізацію особистості.
13. Охарактеризувати сім'ю як мікрочинник соціалізації. Проаналізувати вплив сімейного середовища на соціалізацію особистості на різних вікових етапах. Розкрити функції сім'ї.
14. Охарактеризувати соціально-психологічні механізми соціалізації особистості. Розкрити зміст імпринту, наслідування, ідентифікації, рефлексії, інтеріоризації та екстеріоризації. Навести приклади дії означених механізмів.
15. Розкрити зміст традиційного, інституціонального та рефлексивного механізмів соціалізації. Навести приклади дії означених механізмів.
16. Розкрити зміст стилізованого та міжособистісного механізмів соціалізації. Навести приклади дії означених механізмів.
17. Охарактеризувати субкультуру як мезофактор соціалізації особистості.
18. Розкрити проблеми взаємодії середовища та людини.
19. Охарактеризувати природне середовище як природну умову соціалізації людини.
20. Висвітлити вплив соціального середовища на соціалізацію.
21. Охарактеризувати сім'ю як мікрочинник соціалізації.
22. Охарактеризувати проблеми соціалізації молоді.
23. Охарактеризувати людину як суб'єкт і об'єкт соціалізації.
24. Проблеми соціалізації хлопців.
25. Проблеми соціалізації дівчат.
26. Людина як жертва несприятливих умов соціалізації.
27. Адаптивна концепція соціалізації.
28. Критична концепція соціалізації.
29. Рольова концепція соціалізації.
30. Когнітивна концепція соціалізації.

31. Концепція соціального наочіння.
32. Психодинамічна концепція соціалізації.
33. Психоаналітична концепція соціалізації.

Словниковий мінімум:

АГЕНТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ
АДАПТАЦІЯ СОЦІАЛЬНА
АКТИВНІСТЬ СОЦІАЛЬНА
ВІДЧУЖЕННЯ СОЦІАЛЬНЕ
ВІКТИМОЛОГІЯ
ГРУПА РЕФЕРЕНТНА
ДЕВІАНТ
ДЕЛІНКВЕНТ
ДЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ
ДОСВІД СОЦІАЛЬНИЙ
ЗРІЛІСТЬ СОЦІАЛЬНА
ІНТЕРІОРИЗАЦІЯ
КОНФОРМІЗМ
МАРГІНАЛИ
ПОВЕДІНКА АНТИСОЦІАЛЬНА
ПОВЕДІНКА АСОЦІАЛЬНА
ПОВЕДІНКА СОЦІАЛЬНА
ПРОСОЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА
РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ
РЕФЛЕКСІЯ
СОЦІАЛІЗАЦІЯ
СОЦІАЛЬНА ДЕПРИВАЦІЯ
СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ
СОЦІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ
СУБКУЛЬТУРА
“Я-КОНЦЕПЦІЯ”

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З
КУРСУ «СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ»**

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
Початковий рівень знань «2» (рецептивно-продуктивний)	0-25 балів без права перескладання (для екзаменів та заліків)	Студент за допомогою викладача розпізнає визначення основних термінів на побутовому рівні, однослівно („так” чи „ні”) відповідає на конкретні запитання.	Студент намагається відповідати, однак потребує постійної консультації та контролю з боку викладача. За допомогою викладача намагається пояснити з наукової точки зору явища оточуючої дійсності.
	26-49 балів	Студент за допомогою викладача однослівно відповідає на запитання, відтворює незначну частку питання в тому вигляді і в тій послідовності, у якій воно було розглянуте на лекції або консультації.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему, до якої стосується наведений приклад прояву психічної діяльності особистості.
	50-59 балів	Студент з помилками характеризує окремі поняття та явища загальної психології. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище.
Середній рівень знань «3» (репродуктивний)	60-65 балів	Студент володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на продуктивному рівні: за допомогою викладача відтворює словами, близькими до тексту лекції, визначення основних термінів, принципів; частково відтворює текст підручника; у процесі відповіді допускає окремі відозміни навчальної інформації; ілюструє відповіді прикладами, що були наведені на консультації.	Студент вміє з допомогою викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище та навести приклади методів та методик для його дослідження.
	66-70 балів	Студент за допомогою викладача дає правильне визначення окремих понять з області загальної психології; словесно описує явища та закономірності психічної діяльності людини, вказує на деякі їх властивості; відтворює всю тему або її основну частину,	Студент вміє правильно перевести приклади психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять та термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		ілюструючи відповідь власними прикладами.	явище, підібрати декватні методи для його дослідження та описати їх результати.
	71-73 балів	Студент за допомогою викладача свідомо відтворює тему лекції, ілюструючи її власними прикладами; розкриває суть загальнопсихологічних процесів та явищ, допускаючи у відповідях незначні неточності; намагається співвіднести окремі психодіагностичні методики з їх груповими характеристиками; намагається застосувати окремі прийоми логічного мислення (порівняння, аналіз, висновок).	Студент вміє правильно перевести приклади психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять та термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане явище, підібрати декватні методи для його дослідження зробити якісний аналіз результатів дослідження та частково узагальнити результати.
<i>Достатній рівень знань «4» (конструктивно варіативний)</i>	74-80 балів	Студент без помилок відтворює зміст питання, наводячи власні приклади; правильно розкриває суть психодіагностичних понять.	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загальнопсихологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення.
	81-85 балів	Студент володіє навчальною інформацією, вміє зіставляти, узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; аргументовано відповідає на поставлені запитання і намагається відстояти свою точку зору.	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загальнопсихологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища.
	86-89 балів	Студент вільно володіє вивченим обсягом навчального	Студент здатний дати психологічне пояснення

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		матеріалу, наводить аргументи на підтвердження своїх думок, використовуючи матеріали власних спостережень та проведених досліджень; може за допомогою викладача відповідати на питання, що потребують знання кількох тем.	прикладам загально-психологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища. При виконанні завдання може поєднувати знання з кількох тем.
<i>Високий рівень знань «5» (творчий)</i>	90-93 балів	Студент вільно володіє темою, має ґрунтовні психологічні знання; вільно відповідає на запитання, що потребують знання кількох тем; оцінює окремі нові факти, явища; судження логічні й достатньо обґрунтовані; узагальнює і систематизує матеріал у межах навчальної теми; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності.	Студент виявляє початкові творчі здібності: уміє працювати зі спеціальною літературою (наукові журнали тощо); знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач, свою відповідь ілюструє схемами, прикладами з життя; проводить самоперевірку виконаної роботи; може з неповним обґрунтуванням пояснити виконання завдань підвищеного (комбінованого) рівня.
	94-97 балів	Студент вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні психодіагностичні дослідження, висловлюючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності.	Використовує набуті знання в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує особисту життєву позицію, узгоджуючи її з загальнолюдськими цінностями.

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
Високий рівень знань «5» (творчий)	98-100 балів	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибоко розуміє суть психічних процесів та явищ; подає ідеї згідно з вивченим матеріалом, робить творчо обгрунтовані висновки; вміє аналізувати і систематизувати матеріали власних досліджень; визначає порядок особистої навчальної діяльності, самостійно оцінює її результати. Активно займається науково-дослідною роботою.	Студент самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання, формулювати психологічну проблему і визначати шляхи її розв'язання; вести дискусію з конкретного питання; проводити дослідження високої складності.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Семестровий контроль у формі *заліку* - підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як середнє арифметичне балів за модулями. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. (Згідно Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка).

Рекомендована література

Основна

1. *Безпалько О.В.* Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.В. Безпалько. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
2. *Веретенко Т. Г.* Вступ до спеціальності: соціальна педагогіка. Модуль 2 : [навч. посіб.] / Т. Г. Веретенко, О. М. Денисюк. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 124 с.
3. *Голованова Н.Ф.* Социализация и воспитание ребенка: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - СПб.: Речь, 2004. – 272 с.
4. *Енциклопедія для фахівців соціальної сфери* / За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. – К., Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.
5. *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. *Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України* (№ 1965 від 09.09. 2005 р.) // Соціальна робота в Україні : [навч. посіб.] / за ред. І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко. – К. : ДЦССМ, 2004. – С. 250–253.
7. *Казанская В.Г.* Трудности взросления. – СПб.: Питер, 2008. – 283 с.
8. *Клецина И. С.* Школа как институт гендерной социализации / И. С. Клецина // Гендерная психология. Практиум / под ред. И. С. Клециной. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2009. – С. 185–200.
9. *Кравченко Т.В.* Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: Монографія. - К.: Фенікс, 2009. - 416 с.
10. *Лавриченко Н. М.* Проблеми гуманістичного спрямування шкільної соціалізації: пед. роздуми і нотатки. - К. : ТОВ "Інсайт-плюс", 2006. - 279 с.
11. *Лавриченко Н.М.* Педагогіка соціалізації: європейські абрис. – К.: Віра ІНСАЙТ, 2000. – 444 с.
12. *Лохвицька Л. В.* Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 144 с.
13. *Лукашевич М. П.* Соціалізація. Виховні механізми і технології: Навч.-метод. посібник. — К.: ІЗМН, 1998. — 112 с.
14. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Сластенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.
15. *Основи соціалізації особистості* : навч. посіб / О.М. Любарська. – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
16. *Психология современного подростка* / [Т. Н. Бостанджиева, И. М. Вереникина, Л. И. Воробьева и др.] ; под. ред. Д. И. Фельдштейна – М. : Педагогика, 1987. – 240 с.
17. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.
18. *Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників/*

- За заг. ред. А.Й. Капської, І. М. Пінчук, С.В. Толстоухової. – К., 2000. – 260 с.
19. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / [Т. Ф. Алексєєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
20. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
21. Соціальна педагогіка: теорія і технології: Підручник / За заг. ред. І.Д. Зверєвої. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
22. Фрейре П. Педагогіка свободи: етика, демократія і громадянська мужність / П. Фрейре; [пер. з англ. О. Дем'янчука]. – К. : Академія, 2004. – 124 с.
23. Фрейре П. Педагогіка пригноблених / П. Фрейре. – К. : Юніверс, 2003. – 168 с.
24. Харченко С. Я. Гендерна соціалізація сучасної жіночої молоді: монографія. / С. Я. Харченко, Л. Г. Харченко, С. М. Гришак, О. А. Болотська; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009. – 318 с.
25. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: [монографія] / С. Я. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 320 с.
26. Холостова Е. И. Глоссарий социальной работы / Е. И. Холостова – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 668 с.
27. Шакурова М.В. Социальное воспитание в школе: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. А.В. Мудрика. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 272 с.
28. Шептенко П. А. Введение в специальность „Социальный педагог”: учебное пособие / П. А. Шептенко ; [под. ред. В. А. Сластенина]. – М. : Флинта, 2008. – 160 с.
29. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2 – С. 23–26.

Додаткова

7. Говорун Т. В. Гендерна психологія : [навч. посібник] / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – К. : Видав. центр „Академія”, 2004. – 308 с.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – [2-ге видання, доповнене й виправлене]. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
9. Дороніна Т. О. Теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді : [монографія] / Тетяна Олексіївна Дороніна ; НАПН, Інститут вищої освіти, КДПУ, МОНМС України. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 331 с.
10. Дубровська Є. Насильство в школі: аналіз проблеми та допомога, якої потребують діти та вчителі у її розв'язанні / Є. Дубровська, М. Ясеновська, М. Алексєєнко – К. : СП „Інтертехнодрук”, 2009. – 34 с.

11. *Елисеєв О. П.* Практикум по психологии личности / О. П. Елисеєв. – 2-е изд., испр. и перераб. – СПб. : Питер, 2008. – 512 с. : ил. – (Серия «Практикум по психологии»).
12. *Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України* (N 1965 від 09.09. 2005 р.) // Соціальна робота в Україні : [навч. посіб.] / за ред. І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко. – К. : ДЦССМ, 2004. – С. 250–253.
13. *Профессиональная деятельность социального педагога.* // Социальная педагогика: Курс лекций: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. М.А. Галагузовой. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 416 с. – С. 21-36.
14. *Попова Л. В.* Проблемы самореализации одаренных женщин / Л. В. Попова // Вопросы психологии. – 1996. – № 2. – С. 31–41.
15. *Проблеми освіти.* Науково-методичний збірник / кол. авт. – К. : Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – Вип. 36. – 172 с.
16. *Райс Ф.* Психология подросткового и юношеского возраста / Ф. Райс. – СПб. : Изд-во „Питер”, 2000. – 656с.
17. *Рибалка В.* Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій в учнівської молоді / В. Рибалка // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 10 – С. 42–52.
18. *Савчин М. В.* Вікова психологія : [навч. посібник] / М. В.Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2006. – 360 с.
19. *Скрипченко О. В.* Вікова та педагогічна психологія: [навч. посібник] / Скрипченко О. В, Волинська Л. В., Огороднійчук З. В. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2008. – 400 с.
20. *Словарь-справочник по социальной работе* / [под ред. д-ра ист. наук проф. Е. И. Холостовой]. – М. : Юрист, 2000. – 424 с.
21. *Фрумин И. Д.* Вызов критической педагогики / И. Д. Фрумин // Вопросы философии. – 1998. – № 12. – С. 14–18.
22. *Холостова Е. И.* Профессионализм в социальной работе: учебное пособие / Е. И. Холостова. – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 236 с.
23. *Холостова Е. И.* Глоссарий социальной работы / Е. И. Холостова – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 668 с.
24. *Цілі розвитку тисячоліття* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www://osvita.ua/school/upbring/1660](http://www://osvita.ua/school/upbring/1660).
25. *Цокур О.* Гендерна соціалізація особистості / Відкритий урок. Професійний журнал для вчителів [Електронний ресурс] / О. Цокур, І. Іванова. – 2007. – Режим доступу до ресурсу : [http:// www://undp.org.ua/ua/millennium-development-goals/mdgs-in-ukraine](http://www://undp.org.ua/ua/millennium-development-goals/mdgs-in-ukraine).
26. *Шульга В. В.* Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі : [методичні рекомендації] В. В. Шульга. – К. : Ніка-Центр, 2004. – 124 с.

16. Інформаційні ресурси

1. <http://pidruchniki.com>
2. osvita.ua
4. irbis-nbuv.gov.ua
5. www.nbuv.gov.ua
6. library.zu.edu.ua
7. lib.npu.edu.ua

Навчальне видання

Укладачі

ОСТАПЧУК ОЛЕНА Леонідівна
КОТЛОВИЙ СЕРГІЙ Анатолійович

Соціалізація особистості

Методичні рекомендації

Надруковано з оригінал-макета укладачів

Підписано до друку 15.04.17. Формат 60х90/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 10.93. Обл. вид. арк. 7.94. Наклад 300. Зам. 161.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40

Свідомство суб'єкта видавничої справи:

серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.

електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua